1918. a. suvel lükkas K. tagasi ettepaneku okupatsiooni võimude poolt korraldatud ülikoolis õppejõuks astuda okupatsiooni võimude vastutulematuse pärast Eesti rahvuslikkude huvide tunnustamise ning rahuldamise suhtes ülikoolis ja siirdus okupatsiooni võimude survel ühes evakueeritava ülikooliga Venemaale Voroneži, kus töötas kuni 1919. a. lõpuni; lahkus sealt põgenejana ning jõudis 1920. a. alul Rumeenia kaudu Eestisse. Siin kutsuti K. kohe 1919. a. sügisel käimapandud Eesti ülikooli sisehaiguste professoriks ja polikliiniku direktoriks ja nimetati veebr. 1920 Vabariigi Valitsuse poolt ülikooli esimeseks rektoriks. Olles polikliiniku direktor ja sisehaiguste professor ning täites selle kõrval vakantse kõrva-, nina- ja kurguhaiguste professuuri kohuseid, tuli K.-il täita tähtis osa Eesti ülikooli kujundamisel rektorina; ülikooli seaduse põhjal ettevõetud valimistel valiti K. uuesti rektoriks 1925. a. sügisel. Teadusemehena on K. oma erialalt, iseäranis aga pidalitõve uurimise alalt, olles Tartu lähedal asuva Muuli leprosooriumi juhataja-arst 1892—1917, avaldanud rea artikleid ajakirjas »St. Petersburger Mediz. Wochenschr.« 1892. a. peale, Pirogovi-kongresside protokollides, hiljemini ka »Eesti Arstis«. — Selle otsese kutsetöö kõrval on K. olnud silmapaistvaks tegelaseks paljudel avalikkudel tegevusaladel. Juba keskkooli õpilasena Tartus kuulus K. põrandaalusesse Eesti soost õpilaste ringi (»Eesti Kaim«), üliõpilasena astus K. Eesti Üliõpilaste Seltsi ja oli siin tegevamaid ning mõjukamaid liikmeid, toimides muu seas esimehena (1887 II—88 II) ning võttis pärast juhtival kohal tegelikult osa Eesti osakonna »*Frat. Viliensis*« asutamispüüetest (1889—90); vilistlasena oli K. pikema aja kestel 1895. a. peale E.Ü. S.-i vilistlaskogu esimees ning aitas sellena kõige mõjuvamalt kaasa seltsi oma maja ehitamisele, mis oli tol ajal (1902) silmapaistvamaks nähtuseks uuemas Eesti arenemisloos. Varssi pärast oma arstitegevuse algamist Tartus (1892) rakendab K. ennast laiemassegi seltskonna töösse, kuhu on jäänud vahetpidamata tänapäevani. Eesti seltskond oli tol ajal õieti vähe välja kujunenud. Ärkamisaja rahvuslikud üldettevõtted olid kas hävinud või kiratsesid vaevaliselt, suurele meeleolu tõusule olid järgnenud välistest nurjaminekutest ning sisemistest teravatest lahkhelidest tingitud pettumused ning meeleolu langus, tegelased olid suurelt osalt tagasi tõmbunud, osalt omandanud järsu saksa või vene orientatsiooni ning töötasid kaasa eesti rahvusliku iseteadvuse ja omapärasuse tunde nõrgendamisele ning koguni hävitamisele. Ainult osa püüdis järjest raskemaks muutuvate »reformidega« sammu pidada venestamise surve all, võimaluse piirides päästa ärkamisaja paleusi, õhutada rahvuslikku iseteadvust ning alal hoida enese rahvusliku eluõiguse tunnet. Eesti väikesearvuline haritud seltskond oli jagunenud mitmeks vähemaks osaks, mis elasid oma ette ilma oma vahel ligemalt kokku puutumata; mõned üldettevõtted, nagu E. Kirjam. S.-i võidupeod ja 1891. a. laulupidu, koondasid osa erksamaid rahvaliikmeid lühemateks hetkedeks, misjuures põhjalikuma vaimustuse tõusmist takistasid nii sisemised lahkhelid mitmeks hargnenud orientatsiooni mõjul kui ka riigivõimu luurav umbusaldus rahvuslikkude tunnete avalduste vastu. Aa. möödudes oli aga üldine tüdimus taganema hakanud ja uue elu idud siin ja seal tärkamas. Tartus oli rida haritlasi algatanud sihikindlat eraviisilist koondumist kindlate rahvuslikkude paleuste ümber; ka teistes ringkondades tundus uut liikumist. Kui Tartu Eesti käsitöölised 1891. a. asutatud Eesti Käsitööliste Seltsi koondusid, valiti 1893. a. senise esimehe dr. K. A. Hermanni tagasiastumise järel K. seltsi esimeheks, kelleks ta jäi kuni 1895. a.-ni. Sel oma esimesel seltskondliku tegevuse kohal töötades kerkis K. varssi silmapaistvale kohale Eesti avalikus elus: kuna 1894. a. juubelilaulupidu toimepanijateks olid »Vanemuine« ja Eesti Käsitööliste Selts, sai K. laulupidu toimkonna tegelikuks juhatajaks ning võitis oma korraldamisvõimetega üldist tähelepanu, andes sellega ühes ka tõenduse, et seesuguste suurte pidude juhtimine ning korraldamine võib teostuda vastupidi senisele vaatele täiesti omal jõul, ilma võõraste abita. Sellest ajast peale on K. juhtival kohal tegev olnud pea kõigis tähtsamais avalikes ettevõtteis. 1896. a. oli K. kaastegelane uue ajajärgu algatamisel »Postimehe« elukäigus; 1899. a. võtab K. osa Tartu Eesti Peetri koguduse vabastamisest Saksa eestkostmise alt ja korraldamisest uuel alusel ning toimib selle järel koguduse nõukogu esimehena 1899—1919. Peetri kogudus saab suurelt osalt K.-i mõjul ning kaastegevusel esimesena edenenud nõuetele vastava põhikirja ning korralduse; ka ehitab kogudus samal ajal omale koolimaja ühes tarvilikkude koguduse ruumidega ja avab venestamise ajal emakeelse algkooli. Kui 1903. a. Liivimaa Linnade Hüpoteegi Seltsi valitsemine ning juhtimine Eesti enamuse kätte läheb, kutsutakse seltsi juhatajaks direktoriks K., kelleks ta oli vahetpidamata 17 a.; tema juhatusel läheb korda seltsi üle viia õige kriitilisest seisukorrast, mis tingitud endiste juhtivate saksa ringkondade võtetest järsu muudatuse puhul seltsi uhatuses. 1906. a. valitakse K. »Va-